

Tradíció és folyamatos megújulás

Huszonöt év után új főigazgatója van a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárnak. Az intézmény mostani éve a vezetéváltásról, a helyzetfelmérésről és az ünneplésről szól. Az idén 120 éves könyvtár új főigazgatójával, **Kovácsné Koreny Ágnessel** beszélgettünk.

Fotók: FSZEK

Március óta vezeti főigazgatóként az intézményt. Mit hoz majd az idei év?

2024 több szempontból is különleges a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) életében: egyrészt azért, mert 25 év után, február 29-én vezetéváltás történt az intézmény élén, másrészt pedig, mert idén október 15-én ünnepeljük a könyvtár megnyitásának 120. évfordulóját. A kollégáknak úgy definiáltam az évet, hogy – a vezetéváltás és az ünneplés mellett – ez az év a helyzetfelmérés, a (z ön)vizsgálat és az előkészületek éve is lesz. Nagyon fontosnak tartom, hogy ebben az évben megnézzük és megnézzessük magunkat. Már dolgozunk egy átfogó könyvtárhasználati felmérés előkészítésén (a legutóbbi hasonló volumenű vizsgálatunk 2017-ben volt már), de lesz idén dolgozói elégedettségmérésünk is. Szeretném tudatos és rendszeres tevékenységgé tenni a könyvtárban, hogy mielőtt bármit is megváltoztatunk, bevezetünk, elötte kérdezzünk, mérünk, elemzünk, s a döntéseket ezek eredményei alapján hozzuk meg. Jelenleg egyébként éppen az új e-könyv-kölcsönzési szolgáltatásunk bevezetése kapcsán folyik egy vizsgálatunk, amelynek az eredményeit felhasználva fogjuk a szolgáltatáspolitikát

kialakítani, és a szolgáltatást bevezetni májusban.

Honnan indul és hova tart most a könyvtár?

A Covid-járvány elmúltával 2023 új kihívása az energiaválság volt. Az emelkedő energiaárak kapcsán a fenntartó Fővárosi Önkormányzattal közösen kialakított, ún. „rezsimentedék” koncepció ugyanakkor segítette a fővárosiak kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférését, s ez meglátszik a FSZEK forgalmi adatainak pozitív alakulásában is. Örömmel látjuk, hogy a forgalmi adatok mindegyike meghaladta a 2022-es értékeket, sőt már a pandémia előtti 2019-es év számaikat is, miközben a nyitvatartás – a nyári 2-4 hetes karbantartási szünet miatt – kevesebb volt. Már az is látható, hogy 2024 első negyedéve is jobb, mint az előző év hasonló időszaka. Tavaly a könyvtárlátogatók száma 298 853 fő volt (2019-ben 285 485 fő, 2022-ben 256 231 fő); a legtöbb olvasói csoportban folyamatosan nő a személyes használat; a kölcsönzések száma 19 százalékkal nőtt. A rendezvényeink száma szintén meghaladta már a 2019-es értékeket (tavaly 4373 könyvtári programon 370 611 főt fogadtunk); és ami szintén kiemelkedő a

Központi Könyvtár esetében, az a turisták számának növekedése, hogy a 2022-es 18 ezerről 32 ezerre, 72 százalékkal emelkedett a turisták száma.

A jelen, illetve a közelmúlt kapcsán fontos megemlítenem, hogy 50 év után, két ütemben meg tudtuk újítani a Soroksári Könyvtárunkat, amely most a legmodernebb könyvtárunk. Itt valóban megvalósul a 0–24 órás kölcsönzés lehetősége egy volt bankautomata helyén elhelyezett kölcsönző/átvevő automatával, a lockerrel.

A könyvtárban gyerekkönyvtári rész, tinisarok, tanulóter és olvasókert is ki lett alakítva, s itt valósítottunk meg, az országban először, két olyan baba-mama munkacímlo-mást, amelyeknél a kisgyerekes szülők úgy tudnak olvasni, dolgozni, hogy közben gyermeküket is maguk mellett, egy kiságyban, biztonságos, kellemes környezetben tudhatják. A múlt évet meghatározták még a Budapest150 és a Könyvfőváros2023 programok, sorozatok, melyek kapcsán az egyes események koordinálásával, a különböző könyves kitelepülésekkel sok feladatunk volt. Ezek az események ugyanakkor nagyszerű lehetőséget adtak a csapatépítésre is, hiszen ilyenkor igyekszünk minden intézményegységből bevonni kollégákat a munkába.

Könyvtár az élő, élhető, okos és fenntartható Budapestért – ez volt a címe főigazgatói pályázatának. Miért ezt választotta?

Ez lényegében egy kapcsolódás a FSZEK 2021-ben elkészült stratégiai tervéhez, amely pedig sok tekintetben a Fővárosi Önkormányzat Otthon Budapesten című stratégiai tervére reflektált. Utóbbi egy esélyteremtő, zöld és nyitott város megvalósítását tűzte ki célul. Ezek mind olyan területek, amelyekről azt gondoltuk, ezekkel a könyvtárnak is feladata van. Hiszem, hogy egy könyvtár legfontosabb szerepe a 21. században is az, hogy hozzáférést biztosítson a könyvhöz, az információhoz és a tudáshoz, minden más erre az alapfunkcióra kell ráépítenünk. A könyvtáraknak információközvetítő intézményekként számos lehetőségük és egyben teendőjük van a fenntarthatóság kapcsán, de alapvető ma már az is, hogy működésünkben és fejlesztéseinkben elsődleges szempont a környezetvédelem, a fenntarthatóság követelményrendszere. Az esélyteremtés, illetve az egyenlő esélyű hozzáférés megteremtése kapcsán fontos, hogy egy közintézmény, egy könyvtár azt kell biztosítsa, hogy gyűjteményéhez és szolgáltatásaihoz bárki, mindenki – legyen fiatal, idős, nő vagy férfi, ép vagy fogyatékkal élő – könnyen, a neki leginkább megfelelő módon, egyenlő esélyekkel hozzá tudjon férni. Nyilván ennek több oldala és iránya van, onnantól elkezdve, hogy miként válogatjuk a dokumentumokat, hogyan alakítjuk ki a könyvtár gyűjteményét, egészen addig, hogy hogyan képezzük, érzékenyítjük ezekhez a helyzetekhez a kollégáinkat. Ahhoz pedig, hogy élő és élhető legyen ez a város, hiszem, hogy mi, könyvtárak is hozzá tudunk járulni. Az életminőség javítása kapcsán a már említett fővárosi stratégia kiemeli a szolgáltatásfókuszú városfejlesztést és a városlakók szükségleteinek középpontba állítását. Fontosnak tartom, hogy szervesen jelen legyünk a főváros kulturális életében, minden egyes kerületben. Fontos továbbá, hogy nap mint nap megmutassuk, hogy a könyvtár mi mindent hozzá tud tenni az egyes emberek és a közösségek jobban éléséhez, ahhoz, hogy a városlakók jobban érezzék magukat az

életükben. Vagy akár gazdasági, pénzügyi értelemben is jobban éljenek. Mert lehet, hogy épp egy könyv elolvasása után, egy, a könyvtárban szervezett képzést vagy előadást követően jut el oda valaki, hogy mondjuk szakmát vált, amely aztán egy jobb élethez, a jóléthez és a jólléthez is hozzájárulhat. Itt kell megemlítenem a fővárosi könyvtári hálózat átgondolásának, racionalizálásának szükségességét is, hiszen Budapest jól láthatóan fejlődik, terjeszkedik, új lakónegyedek létesülnek, amelyekhez a legközelebbi FSZEK-tagkönyvtár is távol lehet. Ennek az évként tehát az egyik fő feladata az is, hogy megnézzük, hogyan tudjuk a könyvtári hálózatot újragondolni, racionalizálni, közelebb vinni a szolgáltatásokat a budapestiekhez. Egy új városrész tervezésénél nemcsak az üzletek, az óvodák, hanem egy könyvtár elhelyezése, kialakítása is szempont kellene, hogy legyen. De, természetesen, amikor azon gondolkodunk, hogy hogyan vigyük közelebb az emberekhez a könyvtárat, a szolgáltatásokat, mi sem feltétlenül mindig egy új könyvtár létesítésében gondolkodunk, sokkal inkább abban, hogy jelenjünk meg különböző könyvtári szolgáltatásokkal ott, ahol az emberek a mindennapi életüket élik. Ez lehet akár egy locker kihelyezése vagy egy másik kulturális intézményben egy könyvtári sarok berendezése. A lényeg, hogy minden tekintetben közelebb legyünk az emberekhez.

Munkája során régóta foglalkozik az innováció kérdéskörével. Miért fontos ma az innovatív szemlélet, a tervezői gondolkodás megléte egy könyvtárban?

Úgy gondolom, az innováció az egyetlen fennmaradási és továbblépési lehetősége minden könyvtárnak, éppen ezért kiemelt céloom az innováció kultúrájának meghonosítása a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban. Vezetőként is elkötelezett vagyok a folyamatos újítás és megújulás mellett, amit nyitottsággal, együttműködéssel, bevonással szeretnék támogatni. Fontosnak tartom, hogy érték legyen, ha valakinek ötlete van az intézményben. A közintézmény jellegünk miatt ezeket az innovációkat általában sokkal nehezebben tudjuk átvenni a szervezeteinkben, mégis, lényegesnek tartom, hogy az ezzel kapcsolatos féltelmeinket, negatív érzéseinket próbáljuk meg félretenni. Fontos továbbá, hogy az ötletek a közösségtől érkezzenek, és velük együtt valósítsuk meg azokat. Ehhez a különböző nyitott, részvételiségen alapuló módszerek elsajátítását és használatát szorgalmazom. A témában az első szakirodalmak már elérhetőek itthon, érdemes elkezdni velük az ismerkedést, és akár kis lépésekben, kisebb projექtekkel elkezdni ezeknek a módszereknek a kipróbálását. A FSZEK-ben például már régóta tervezzük a 2001-ben átadott Központi Könyvtár fel- és megújítását. Nem tudjuk, mikor lesz rá lehetőségünk a közeljövőben, de már most elkezdjük azt a munkát, amelynek révén, bevonásukkal, az olvasók igényei és szükségletei, könyvtárhászatali szokásai alapján tudjuk a jövő könyvtárával kapcsolatos szakmai elvárásokat megfogalmazni. Számos módon kérjük, biztatjuk az olvasókat, hogy osszák meg velünk az ötleteiket, milyenek is legyenek, lehetnek szerintük a könyvtári terek és szolgáltatások a jövőben. A kapott válaszokat pedig majd a szolgáltatásfejlesztés során felhasználjuk.

FSZEK Körúti Könyvtár

Ez a szemléletmód mennyire honosodott már meg itthon?

Az szerintem mindenki számára nagyon jól látható, hogy rendkívül sok újdonság van már most is a hazai könyvtárakban. Kisebbségi vagy nagyobb, programokat vagy tereket érintő, a lényeg, hogy vannak innovációk. Ami talán hiányzik még, az a tudatosság az új módszertanok alkalmazásában. Rendkívül fontos lenne, hogy az új módszereket, mint a placemaking, a design thinking vagy éppen a közösségi tudomány módszertana – külső partnerek bevonásával, továbbképzések és közös projektekben való részvétel formájában is –, a könyvtárosok megismerjék, elsajátítsák, s a tervezési, fejlesztési folyamatokban tudatosan alkalmazzák.

Nagy előrelépés ezen a területen, hogy a Könyvtári Intézet kiadásában végre megjelent a Design Thinking, amelyre építve egy továbbképzési programot is szeretnénk kidolgozni. Mindenképpen fontos, hogy kifelé tekintsünk, hogy újdonságokat tudjunk behozni saját területünkre, s nem csupán a könyvtári világból. Jó példa erre a már említett locker, amelynek működése lényegében ugyanaz, mint a csomagautomatáé, elterjedését pedig, ahogy azokét is, a járvány felgyorsította. A FSZEK hálózatában már két ilyen eszköz működik, a körúton és Soroksáron; hamarosan elérhető lesz egy újabb, a VI. és a VII. kerületi önkormányzatok összefogásával a Lövölde téren; s már azt is tudjuk, hogy a Fővárosi Önkormányzat közösségi költségvetési programja keretében is érkezett be lakossági ötlet egy, a kispesti könyvtárunkhoz telepítendő locker kapcsán. Innováció, részvételiség, partnerség – minden megvan, amiről az imént beszéltem.

Ha már a közösségekről beszélünk, hogy látja, az eltelt 120 évben miként tudott beágyazódni a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapestben?

Azt tapasztalom, hogy a FSZEK a fenntartó Fővárosi Önkormányzat és a látogatók részéről is egy elismert és szeretett intézmény, amely meghatározó szereplője a főváros kulturális életének. A „Szabó Ervin-brand” egy létező és fontos márka. Fontosnak tartjuk az elődök munkájának folytatását, egyben megújítását is. Terveim szerint sokat beszélgetünk majd idén a kollégákkal arról, hogy az elmúlt 25 évből mit vigyünk majd tovább változtatás nélkül; mi az, amit alakítsunk át vagy épp hagyjunk el teljesen, s milyen újdonságokat építsünk be a működésünkbe, a szolgáltatásainkba, a mindennapjainkba. Meggyőződésem, hogy az a jó, ha a tradíció és a folyamatos megújulás egyszerre van jelen egy szervezet életében, s a FSZEK mindig is ilyen volt. Idén készülünk egy teljes arculati megújításra is, aminek a szükségességét nem csak a mostani arculat 25 éves volta indokolja. Sokkal inkább az a különlegessége a FSZEK-nek, amit úgy szoktunk mondani, hogy „egységesen sokszínű”. Van egy erős brandünk, de minden könyvtárunk nagyon más, attól

„Ennek az évnek tehát az egyik fő feladata az is, hogy megnézzük, hogyan tudjuk a könyvtári hálózatot újra-gondolni, racionalizálni, közelebb vinni a szolgáltatásokat a budapestiekhez”

függően, hogy hol működik, és milyen közösséget kell helyben kiszolgálnia. Bizonyos folyamatok természetesen azonosak a működésben és a szolgáltatásokban, de az egységes alapok mellett az egyes tagkönyvtáraknak annyira kell ezektől eltérőnek, sokszínűnek lenniük, amennyire a lehetőségek megengedik, és a helyi igények megkívánják.

A helyi közösség szerepe tehát mindenhol nagyon fontos ebben. Hadd hozzak egy példát erre Soroksárról: a város ezen részén a sváb közösség még mindig nagyon erős, s egyre fontosabb a helyieknek, hogy ezt a sváb örökséget megőrizzék. Éppen ezért, ezt felismerve, az ottani könyvtárosaink sokféle módon segítik a helyi közösséget a közösséggel vagy akár az egyes családok történetével kapcsolatos kutatásokban, a helytörténeti gyűjtésekben. Kollégáink kapcsolatba

kerültek a helyi szervezetekkel és a helyi polgárokkal, akikről mára elkezdtek érkezni a különböző, eddig féltve őrzött tárgyak a könyvtárba. Volt, aki a dédszüleinek a fényképeit adományozta a könyvtárnak, a kollégák pedig „cserébe” segítettek az adományozónak a családfájának kutatásában, összeállításában. Az ilyen történetek jó élményeket és újabb megkereséseket generálnak a helyiek körében. Ez a fajta közösségmegtartó és -erősítő szerepe a könyvtárnak nagyon fontos ma.

Szeifer Csaba – Szüts Etele